

ÇOCUK VE GENÇLİK EDEBİYATI YAZARLARI BİRLİĞİ

III. ULUSLARARASI ÇOCUK VE GENÇLİK EDEBİYATI SEMPOZYUMU BİLDİRİLER

Yayına Hazırlayanlar Melike GÜNYÜZ Bican Veysel YILDIZ

Sayfa 376...

BESTAMİ YAZGAN'IN 'MASAL DENİZİ' ADLI ESERİNİN İÇERDİĞİ İLETİLER BAKIMINDAN İNCELENMESİ Öğrt. Görkem YAŞAR Yrd. Doç. Dr. Banu ÖZDEMİR

ÖZET

Dil nesilden nesile kültür aktarıcısı olma rolünü yazılı ve sözlü eserler yoluyla yerine getirir. Dilin bu özelliği, çocuğun eğitim yoluyla kültürlemeye tâbi tutulması sırasında yararlanılabilecek birer referans olarak ana dilde ortaya konmuş masal, şiir ve öykü gibi türlerdeki edebî eserlerin önemini artırmaktadır. Ana kucağında ninniyle melodileşen toplumsal kültür, bireyin yakın çevresiyle iletişim kurmaya başlamasıyla masallar ve halk öyküleri yoluyla bireye kazandırılmaya başlanır. Çocuğun kendisini ve dünyayı duyuş, kavrayış ve algılayışını şekillendirmek için zamanla eğitsel bir nitelik kazandırılan masallar, çocuk edebiyatındaki en önemli türlerden biri hâline gelmiştir. Çocukta millî, dinî ve evrensel değerlerin yerleşmesi ve çocuğun topluma uyumunun sağlanması gibi görevleri üstlenen masallar; merak uyandırma, eğlendirme, duygu ve düşünce dünyasını geliştirme, çocuğa yaratıcı bir edebî zevk kazandırma gibi özellikleri bakımından da çocuk edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Bu çalışma; çocuk edebiyatımıza öykü, masal ve şiir türlerinde eserler kazandıran Bestami Yazgan'ın Masal Denizi adlı yapıtının çocuk okurlara verdiği örtük ve açık iletiler bakımından incelenmesini amaçlamaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılacaktır. Veriler içerik analizi yöntemiyle elde edilmiştir. Anahtar Sözcükler: Masal, kültür aktarımı, çocuk edebiyatı, eğitim, Bestami Yazgan.

Öğretmen, Eskişehir Melahat Ünügür Ortaokulu; Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Kütahya. gorkem.yasar1@gmail.com Yrd. Doç. Dr. Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Kütahya. banu.ozdemir@dpu.edu.tr 377 ANALYSIS OF BESTAMİ YAZGAN'S 'FAIRY TALES OF THE SEA' (MASAL DENİZİ) IN TERMS OF THE MESSAGES THAT ARE INCLUDED IN THE FAIRY TALE SUMMARY Language fulfills its role as the transmitter of culture from generation to generation through written and verbal works. This specific characteristic of language enhances the importance literary works such as fairy tales, poetry and stories produced in the mother tongue that can be utilized in the acculturation of children via education. The social culture that is chimed in the cradle through lullabies is acquired by the individuals through the fairy tales and folk stories by the start of the individual's communication with the immediate surrounding. The fairy tales that acquire educational qualities in the course of time in an attempt to shape up the perception, comprehension and understanding of the child him/herself and the world around him/her have eventually become one of the most important genres in children's literature. The fairy tales that take on the roles such as helping the children to establish the national, religious and universal values and to adapt to the society have a crucially significant place in children's literature with regards to the characteristics such as arousing curiosity, entertaining them, helping children to improve their world of emotions and thoughts, and helping children to acquire a creative literary pleasure. Bestami Yazgan is literary figure who has produced literary works such as short stories, fairy

tales and poetry. This study aims to analyze Bestami Yazgan's fairy tale titled Fairy Tales of the Sea (Masal Denizi) in terms of the implicit and explicit messages transmitted in the fairy tale. Document analysis, one of the methods of qualitative research will be used in the present study. Key Words: Fairy tale, culture transmission, children's literature, education, Bestami Yazgan.

GİRİŞ

İletişimin en önemli aracı, dildir. Dilin yazılı biçimde, bir iletişim bağlamı içerisinde ortaya koyduğu yazılı metinler, yazarların okuyucuya bir fikri, bir duyguyu aktarmak için kullandıkları birer araçtır. İster bilgilendirme amaçlı, ister estetik keyif uyandırma amaçlı yazılmış olsun, bütün metinlerin hedef kitleye vermek istediği bir ileti vardır. İleti, yazarın metni oluşturmak için kullandığı temel ögedir. İleti olmaksızın metindeki düşüncelerin yönü ve şekli belirlenemez, dolayısıyla da metnin bütünlüğü sağlanamaz. İleti, yazarı yazmaya iten sebeplerin teşkil ettiği temel ögedir. İleti, yazmanın amacıdır. Bilgilendirici metinlerde ileti, doğrudan bir önerme biçiminde yer alırken yazınsal metinlerde ileti/iletiler örtük olarak yer alır. Öğretici metinlerde amaç bilgi vermek, ne yapılması/yapılmaması gerektiğini okuyucuya anlatmak iken yazınsal metinlerde amaç bilgi ve öğüt vermektense estetik zevk barındıran bir dil ve üslup ustalığıyla iletiyi okuyucuya sezdirmeektir. Hedef kitlesi çocuk olan metinler oluşturulurken amaç; çocuğa içinde bulunulan toplumun doğrularını-yanlışlarını aktarmak, çocukta bir davranış kalıbı oluşturmak, çocuğa toplumsal kuralları sezdirme ve öğretmeektir. Şimşek'e göre (2005) çocukta güzellik duygusu 378 doğuştan vardır. Edebiyat çocukta güzellik duygusunu harekete geçiren unsurlardan biridir. Aytaş' a göre (1999) çocukların ruh ve beden gelişmelerine uygun, onların hayal dünyalarına hitap eden, bayağılıktan ve çirkinlikten uzak, çocuğun anlama, kavrama ve yorumlamasına imkan tanıyan; çocuğu eğitirken eğlendiren sözlü ve yazılı verimlerin tamamı çocuk edebiyatını tanımlar. Sever (2013:142)'e göre çocuk edebiyatı ürünlerinin temel amacı, öğretmekten çok, çocuklara duyarlılık kazandırmak, onların güzele yönelik duygularını geliştirmektir. Çocuk kitabı bir nasihatname şeklinde kesinlikle düzenlenmemeli, verilecek mesajlar eserin içine yedirilmelidir (Çılgın, 2007:80) Çocuk edebiyatı ürünleri aracılığıyla çocuğa doğru davranış, düşünce ve duygular kazandırılabilceği gibi şahsî ideolojik fikirler, yanlış/hatalı inanışlar ve olumsuz/istenmedik davranışlar da kazandırılabilir. Bu sebeple, çocuk kitapları yazan yazarların çocuk edebiyatı ürünlerinin çocukların yetiştirilmesinde önemli bir rolü olduğunun bilincinde olmaları, oldukça önemli ve hassas bir noktadır. Oğuzkan (2001) çocuk kitabı yazarlarının eserlerinde genellikle " sevgi, estetik, hoşgörü, duyarlılık, dürüstlük, saygı, kişisel girişimin önemi, gelenek ve göreneklere karşı bağlılık" gibi ileti alanlarına yer verdiğini ifade etmektedir. Masal, iletisini hayal unsuru öğelerden oluşan fantastik bir kurgu içerisinde sunduğu için çocuk dünyasına en çok hitap eden yazınsal türdür. Arıcı, Ungan ve Şimşek (2012) çocuğun dünyasında masal, eğlendirici olduğu kadar eğitici bir rol oynadığını belirtmiştir. Arıcı (2008) masalların eğitimdeki en önemli görevinin, çocuklara sunulan iyi kahraman örnekleriyle onların ruh dünyalarını geliştirmek ve karşılaştıkları problemleri yenerek onları hayata iyi bir şekilde hazırlamak olduğunu ifade etmiştir. Bu doğrultuda, çalışmanın amacı, Bestami Yazgan'ın Masal Denizi adlı yapıtının çocuk okurlara verdiği eğitsel iletilerin doküman analizi yöntemiyle tespit etmek ve iletilerin sunuluş biçimini ortaya koymaktır.

Yöntem

Bu araştırmada, Bestami Yazgan'ın Masal Denizi adlı yapıtında yer alan ve birbirine şiirlerle bağlanan yirmi adet masalın ihtiva ettiği eğitsel iletilerin tespiti ve analizi amaçlandığı için nitel araştırma desenlerinden biri olan doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2013)'e göre

“Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.”

Tablo 1: Masal Denizi Adlı Kitapta Yer Alan Masallar Sıra No Masalın Adı 1 Düş Martısı 2 Kökünden Utanan Görkemli Çınar 3 Misafir Dinozor 4 Uzayda Dostluk Bayramı 5 Bülbül Sultan 6 Aynalı Tavşan 7 Kazların Verdiği Akıl 8 Yalancı Tavşan 9 Kafesteki Güvercinler 10 Komşu Kunduzlar 11 Son Gününü Görmeden 12 Tombul ile Cılız 379 13 Havlamasını Bilmeyen Köpek 14 Sevimli Ayı 15 Güneş Kardeşler 16 Rüya Bahçesi 17 Haylaz Karpuz ile Kavun Teyze 18 Mavi Yumak ile Kırmızı Yumak 19 Şakacı Muz 20 Ham Mısır ile Tam Mısır

Verilerin Analizi Bu araştırma, Bestami Yazgan'ın Masal Denizi'nde çocuklara sunulan masalların eğitsel iletilerinin tespiti amaçlandığı için içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2013)'e göre nitel araştırma verileri, dört aşamada analiz edilir: 1. Verilerin Kodlanması, 2. Temaların Bulunması, 3. Kodların ve Temaların Düzenlenmesi, 4. Bulguların Tanımlanması ve Yorumlanması. Araştırmada, öncelikle, Masal Denizi'nde yer alan masallar önce okunmuş ve her bir başlık kendi içinde kodlanmıştır. Her bir başlığa ilişkin elde edilen kodlar yeniden okunarak benzerlik ve farklılıkları belirlenmiş, birbiriyle ilişkili olan kodlar bir araya getirilmiş ve temalaştırılmıştır. Elde edilen temalar kavramsal olarak yeniden incelenmiş öğretim programındaki temalarla benzerlik ve farklılıkları saptanmış birbiriyle ilişkili olan temalar bir araya getirilerek ana temalar oluşturulmuştur. Temalar doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Araştırmanın güvenilirliği için, verilere yönelik araştırmacılar tarafından belirlenen temalar, alıntılarıyla birlikte analizi yapan araştırmacılar dışında başka bir uzman tarafından incelenmiştir. Daha sonra iki araştırmacı bir araya gelerek temalarda görüş birliğine varmaya çalışmışlardır. Ayrıca elde edilen yapı iki alan uzmanına sunulmuş ve uzmanlardan oluşturulan yapının uygunluğu konusunda görüş bildirmeleri istenmiştir. Gelen görüşler doğrultusunda düzeltmeler yapılmıştır. İç geçerliğin sağlanması için ise veriler, bir nitel araştırma uzmanına sunulmuş, gelen görüş ve öneriler ışığında araştırma raporunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Metinler yoluyla okura aktarılan iletiler, sunuluş biçimlerine ve amaçlarına göre şu başlıklar altında incelenmiştir (Akçay ve Baş, 2015): “1.Sunuluş Biçimlerine Göre Eğitsel İletiler 1.1.Doğrudan Aktarma (Açık İleti) 1.2.Dolaylı Yoldan Aktarma (Örtük İleti) 2.Amaçlarına Göre Eğitsel İletiler 2.1.Kişisel Gelişimi Destekleyen İletiler 2.2.Toplumsal Gelişimi Destekleyen İletiler 2.3.Dinî Gelişimi Destekleyen İletiler 2.4.Ulusal Düşüncenin Gelişimini Destekleyen İletiler 2.5.Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyen İletiler” Amaçlarına Göre Eğitsel İletiler şu şekilde kategorik kodlanmıştır: 1. Kişisel gelişim destekleyen iletileri “K” harfi ile kodlanmıştır. 2. Toplumsal gelişimi destekleyen iletileri “T” harfi ile kodlanmıştır. 3. Dinî gelişimi destekleyen iletileri “D” harfi ile kodlanmıştır. 4. Evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen iletileri “E” ile kodlanmıştır. 5. Ulusal düşüncenin gelişimini destekleyen iletileri “U” ile kodlanmıştır. 380 Amaçlarına göre iletiler beş kategori altında kodlandıktan sonra sunuluş biçimlerine göre doğrudan ve dolaylı yoldan aktarım olmak üzere iki kategori altında tekrar kodlandırılmıştır. Bu kodlama yapılırken: Doğrudan Aktarılan İletiler “1” Dolaylı Olarak Aktarılan İletiler “2” rakamı ile kodlanmıştır. Bulgular Yazgan'ın Masal Denizi'nde yer alan iletiler, temaları ile birlikte yukarıda verilen ileti başlıklarına göre analiz edilmiştir. Tablo 2: Masal Denizi'nde Yer Alan Masalların Tema ve İletileri Masalın Adı Tema İletiler Düş Martısı Toplum Hayatı Merak duygusu, hayal gücünün önemi, misafirperverlik, yardımseverlik, paylaşma, ebeveynlere itaat. Kökünden Utanan Görkemli Çınar Millî Kültür Bireysel özelliklere saygı, Allah sevgisi, öz saygı, kibirli olmamak, kendini tanıma, yükselme arzusu, köklere ve aileye bağlılık, geleneklere bağlılık, ahlaklı olma. Misafir Dinozor Toplum Hayatı Kadere iman, yardımlaşma, dayanışma, görgülü olma, saygı, ölçülü olma, akıl yürütme, zamanın geçip gitmekte olduğu. Uzayda

Dostluk Bayramı Toplum Hayatı İç güzelliğe önem verme, kibirli olmama, zamanın geçip gitmekte olduğu, dostluk, barışçılık, kin gütmemek, özür dileme erdemi, sevgi, dayanışma, bir arada yaşama. Bülbül Sultan Duygular Kiskanç olmama, öz saygı, kendini tanıma, kötülük düşünmeme, kibirli olmama, ilahî adalet, ahlaklı olma. Aynalı Tavşan Duygular Kişisel farklılıklara saygı, öz saygı, bir arada yaşama, kibirli olmama, iç güzelliğe önem verme, ahlaklı olma. Kazların Verdiği Akıl Toplum Hayatı Merhamet etme, büyüklerin deneyimlerine saygı, yardımlaşma, dayanışma, arkadaşlık, ahlaklı olma. Yalancı Tavşan Toplum Hayatı Dürüst olma, ilahî adalet, iftira atmama, kötülük düşünmeme, tembel olmama, adaletli davranma. Kafesteki Güvercinler Dünya ve Çevre Tembel olmama, kötülük düşünmeme, özgürlüğün önemi, arkadaşlık, empati, doğaya ve hayvanlara saygı. Komşu Kunduzlar Toplum Hayatı Yardımlaşma, bir arada yaşama, vefa, ebeveyne itaat, hoşgörü, affedicilik, kin tutmamak. Son Gününü Görmeden Toplum Hayatı Bilgi ve deneyime saygı, kibirli olmama, zafer sarhoşluğundan kaçınma, doğru bildiğinden şaşmamak, kararlılık, affedicilik, hoşgörü, adalet. Tombul ile Cılız Toplum Hayatı Bireysel farklılıklara saygı, kibirli olmama, saygı, sağlıklı beslenme, arkadaşlık, yaradılışı kabul. 381 Havlamasını Bilmeyen Köpek Kişisel Gelişim Şükretme, gevezelikten kaçınma, görgülü olma, kibirli olmama, kendini tanıma, ebeveyne itaat, söz dinlemek. Sevimli Ayı Kişisel Gelişim Kadere ve kazaya iman, iyimserlik, arkadaşlık, sır saklayabilme, kibirli olmama, ebeveyne itaat, yaramazlık yapmama, öz eleştiri, hatalarından ders alma, söz dinlemek. Güneş Kardeşler Kişisel Gelişim Hayal gücünün önemi, söz dinlemek, inatçılıktan kaçınmak, kişisel farklılıklara saygı, kendini tanıma, öz eleştiri, öz saygı. Rüya Bahçesi Dünya ve Çevre Doğa sevgisi, çevre bilinci, kin tutmamak, hoşgörü, affedicilik, kötülük düşünmemek. Haylaz Karpuz ile Kavun Teyze Kişisel Gelişim Söz dinlemek, yaramazlık yapmamak, yardımlaşma, bilgi ve deneyime saygı, öz eleştiri, hatalarından ders alma. Mavi Yumak ile Kırmızı Yumak Toplum Hayatı Ebeveyne itaat, yardımlaşma, dayanışma, bilgi ve deneyime saygı, söz dinlemek, Kutup Yıldızının yön bulmada kullanılması, arkadaşlık. Şakacı Muz Toplum Hayatı Saygı, ölçülülük, görgülü olma, söz dinlemek, kötülük düşünmeme, empati. Ham Mısır ile Tam Mısır Toplum Hayatı Çalışkan olmak, fedakârlık, arkadaşlık, bir arada yaşama. Tablo 2'ye göre, Bestami Yazgan'ın Masal Denizi'nde yer alan 20 masaldan 11 tanesi Toplum Hayatı temasını, 4 tanesi Kişisel Gelişim temasını, 1 tanesi Millî Kültür temasını, 2 tanesi Duygular temasını ve 2 tanesi de Dünya ve Çevre temasını ele almaktadır. Toplum hayatına dair iletiler "Selam verip denizle tanıştım. (...) Uzun yoldan geldiğimi ve yorgun olduğumu anlayınca bana en güzel balıklarla donatılmış bir sofraya hazırladı. Karnımı bir güzel doyurup Masal Denizi'ne teşekkür ettim." (Düş Martısı; s. 7). "Bütün hayvanlar yuvalarına dönmüşler ama misafirlerini unutmamışlar. Mavi Yele, hayvanlar arasında iş bölümü yapmış." (Misafir Dinazor, s. 2). "Biz gökyüzünde ters V şeklinde gideriz. Böylece en baştaki arkadaşımız rüzgara göğüs gerer ve kanatlarını çırparak bize yol açar. Diğerleri de peşinden rahatça uçar." (Kazların Verdiği Akıl; s. 56). " (...) neşelenmek elbette güzeldir ama bunun için başkalarının canını yarmamalıdır." (Şakacı Muz; s. 147). " (...) Tembel Tavşan'ın yalan söylediği anlaşılmış. Bunun üzerine mahkeme kararı açıklanmış. – Haylaz Tilki'nin serbest bırakılmasına, ona iftira attığı için Tembel Tavşan'ın üç yıl boyunca ormanda bekçilik yapmasına karar verilmiştir." (Yalancı Tavşan s. 67). "Küçük bir haksızlığa uğradığınız zaman, onu gidermek için daha büyük bir haksızlık yapmayın." (Komşu Kunduzlar s. 81) Bulguları desteklemektedir. Kişisel gelişime yönelik ileti örnekleri olarak: "Her üzüntüden sonra bir sevinç çiçek açar, her ümitsizlikten sonra bir ümit kuşu uçarmış." (Sevimli Ayı; s. 109) " Bu söz dinlemez, inatçı salkımı alıp dünyaya götür. Bu onun aklını başına getirir." (Güneş Kardeşler; s. 117). "Ben sana demedim mi oğul, havlamasını bilmeyen köpek sürüye kurt getirir diye?" (Havlamasını Bilmeyen Köpek; s. 103). "Böylece şarkı söylemeye devam ederken Kavun teyzenin dediği gerçekleşmiş. Engibeli bir yerden geçen araba şiddetle sarsılmış. Yaramaz karpuz da ne olup bittiğini anlayamadan 'paat!' diye düşmüş yere. Düşmesiyle 382 ortadan ikiye ayrılması bir

olmuş. Bu arada bir çığlık duyulmuş.” Haylaz Karpuz ile Kavun Teyze -(s. 133) verilebilir. Milli Kültür teması için: “Köksüzlük, en büyük öksüzlüktür.” (Kökünden Utanan Görkemli Ağaç; s. 18); Duygular teması için: “Aynalı Tavşan, yüzüne değil aklına ayna tut. Başına bir iş gelirse bu ayna seni kurtaramaz.” (. Aynalı Tavşan; s. 49). “Satürn, korkudan iyice sokulmuş Jüpiter’e. Ona yaklaştıkça yüreğinde dostluğun sıcaklığını hissetmiş. Gerçek güzelliğin, sevdikçe çoğalan, çoğaldıkça taşan ve bütün uzayı dolduran dostluk olduğunu anlamış.” (Uzayda Dostluk Bayramı; s. 35). Dünya ve Çevre teması için: “ Tatlım, gül için teşekkür ederim. Ancak onlara özen göstermeli, koparıp atmamalısın.” (Rüya Bahçesi; s. 125). Örnek gösterilebilir. Tablo 3: Masal Denizi’nde Aktarılan İletilerin Amaçlarına Göre Sınıflandırılması KİŞİSEL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER 1. Merak duygusu, öğrenmeye iter. 2. Hayal gücü, zihinsel ve duygusal gelişimi destekler. 3. Öz saygıyı korumak gerekir. 4. Kibirli olmamak gerekir. 5. Kendini ve yapabileceklerini tanımak önemlidir. 6. Ahlaklı olunmalıdır. 7. Sorunları çözmek için akli işletmek gerekir. 8. Dış görünüşe değil iç güzelliğe önem vermek gerekir. 9. Barışçı olmak gereklidir. 10. Kindar olmamak gerekir. 11. Özür dilemek erdemdir. 12. Kıskanç olmamak gerekir. 13. Kötülük düşünmek ve kötülük yapmak, başımıza kötü şeyler getirir. 14. Merhametli olunmalıdır. 15. Büyüklerin deneyimlerinden yararlanılmalıdır. 16. Dürüst olunmalıdır. 17. İnsanlar birbirlerine iftira atmamalıdır. 18. Çalışkan ve üretken olunmalıdır. 19. İnsanlara adaletli davranılmalıdır. 20. Güç ve başarı ile şırmak, müsibetlere sebep olur. 21. Empati kurmayı bilmek gerekir. 22. Vefalı olunmalıdır. 23. Bilgili ve deneyimli insanlara saygılı olmak gerekir. 24. Kararlı olmak gerekir. 25. Sağlıklı beslenmeye dikkat etmek gerekir. 26. Çocuklar söz dinlemelidir. 27. Yaramazlık yapılmamalıdır. 383 28. Öz eleştiri yapmak ve hatalardan ders çıkarmak gerekir. 29. İnatçı ve asi olunmamalıdır. 30. Ebeveynlere itaat etmemek insanın başına kötü şeyler getirir. 31. Neşede de hüzünde de ölçülü olunmalıdır. 32. Gevezelikten kaçınılmalıdır. TOPLUMSAL GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER 1. Misafirperver olunmalıdır. 2. Yardımsever olunmalıdır. 3. Paylaşmak toplumsal yaşamı güzelleştirir. 4. Bireysel özelliklere saygı gösterilmelidir. 5. Yardımlaşma ve dayanışma hayatı kolaylaştırır. 6. Görgülü olmak gerekir. 7. İnsanlara karşı saygılı olunmalıdır. 8. Dostluklar, arkadaşlıklar yaşamı kolaylaştırır ve güzelleştirir. 9. Sevgi, dayanışma, bir arada yaşama; yaşamı kolaylaştırır ve güzelleştirir. 10. Arkadaşlar birbirlerinin sırlarını saklamalıdır. 11. İnsanlara karşı hoşgörülü olunmalıdır. 12. İnsan sevdikleri için fedakârlık yapmaktan kaçınmamalıdır. 13. Toplumsallaşmak insanın yaşamını kolaylaştırır. ULUSAL DÜŞÜNCENİN GELİŞİMİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER 1. Köklere, aileye bağlılık, geleneklere bağlılık yaşamı kolaylaştırır. EVRENSEL DÜŞÜNCENİN GELİŞİMİNİ DESTEKLEYEN İLETİLER 1. Dış görünüşe değil iç güzelliğe önem vermek gerekir. 2. Dostluklar ve arkadaşlıklar yaşamı kolaylaştırır ve güzelleştirir. 3. Sevgi, dayanışma, bir arada yaşama; yaşamı kolaylaştırır ve güzelleştirir. 4. Kişisel farklılıklara saygı gösterilmelidir. 5. Zor durumda olan insanlara yardım etmek gerekir. 6. Hayvanları ve bitkileri sevmek ve korumak bir görevdir. 7. Çevreye karşı duyarlı olunmalıdır. 8. İnsanların ve tüm canlıların özgürlüklerine saygı gösterilmelidir. 384 DİNÎ-MANEVÎ GELİŞİMİ DESTEKLEYEN İLETİLER 1. Allah sevgisi, insanın yaşamını kolaylaştırır. 2. Allah’ın yarattığı her şey güzeldir. 3. İlahî adalet vardır. 4. Zaman hızla akıp gitmektedir, hayat geçicidir. 5. Yaradılışa saygı gösterilmelidir. 7. Şükretmeyi bilmek gerekir. 8. Kazaya ve kadere iman edilmelidir. 9. Allah’tan ümit kesilmemelidir. Grafik 1: Masal Denizi’nde Sunulan İletilerin Amaçlarına Göre Sınıflandırılması Sonucu Oluşan Oranlar Kişisel Gelişim: %51 Toplumsal Gelişim: %21 Evrensel Düşüncenin Gelişimi: %13 Ulusal Düşüncenin Gelişimi: %2 Dinî-Manevî Gelişim: %14 Grafik 1 ve Tablo 3 incelendiğinde görülmektedir ki Bestami Yazgan, Masal Denizi’nde en çok, kişisel gelişim alanına hitap eden iletilere yer vermiştir. Bunu, toplumsal gelişimi destekleyen iletiler izlemiştir. Evrensel ve dinî iletilere ise eşit ağırlık verildiği gözlemlenmiştir. Ulusal iletilere ise bu kitapta bir kez yer verilmiştir. Tablo 4: Masal Denizi’nde Aktarılan İletilerin Sunuluş Biçimlerine Göre Sınıflandırılması

Açık İletiler Örtük İletiler Düş Martısı K1, K2, K30, T1, T2, T3 Kökünden Utanan Görkemli Çınar D2 E4, D1, K3, K4, K5, K6, K20, U1 Misafir Dinozor D4 D8, T5, T6, T7, T9, K7 Uzayda Dostluk Bayramı E1, E3, D4 K4, K9, K10, K11, T8, T9 Bülbül Sultan K3, K4, K5, K6, K12, K13, D3 Kişisel Gelişim Toplumsal Gelişim Evrensel Düşüncenin Gelişimi Ulusal Düşüncenin Gelişimi Dinî-Manevî Gelişim 385 Aynalı Tavşan E1, E4, T9, K3, K4, K6, Kazların Verdiği Akıl K6, K14, K15, T5, T8 Yalancı Tavşan D3, K13, K16, K17, K18 Kafesteki Güvercinler K13, K18, K21, E6, E7, E8, T8 Komşu Kunduzlar T5, T9, K21, K22, K30, K10 Son Gününü Görmeden K21 K4, K10, K15, K19, K23, K24, K31 Tombul ile Cılız K25 E4, K3, K4, K5, K20, D5, T8 Havlamasını Bilmeyen Köpek K32 D7, K4, K5, T6, K26, K30 Sevimli Ayı D9 D8, K4, T8, T10, K27, K28, K26, K30 Güneş Kardeşler K1, K2, K3, K5, K26, K28, K29, E4 Rüya Bahçesi E6, E7, K11, K13, T11 Haylaz Karpuz ile Kavun Teyze K23, K26, K27, K28, T2, T5 Mavi Yumak ile Kırmızı Yumak K5, K23, K26, K30, T2, T5, T8 Şakacı Muz K31 T6, T7, K26, K13, K21 Ham Mısır ile Tam Mısır K18, T8, T12, E2, E3.

Grafik 2: Masal Denizi'nde Aktarılan İletilerin Sunuluş Biçimlerine Göre Sınıflandırılması Sonucu Oluşan Oranlar Açık İletiler: %16 Örtük İletiler: %84 Yazınsal metinlerde iletilerin metnin dokusuna ustalıkla sindirilmesi beklenir. Çocuk edebiyatı ürünlerinde de yazarların dikkat etmesi gereken hususlardan biri budur. Öğreticiliği yazınsallıkla birleştirmek, çocuk edebiyatı ürünlerinden beklenen en önemli niteliklerdir. Kitabı yavan bir nasihatnameye dönüştürmemek, çocuğu sıkıkmamak için yazarın çocuğun ilgisini 0 10 20 30 40 50 60 Sunuluş Biçimine Göre İletiler Açık İleti Örtük İleti 386 ayakta tutmayı başarması gerekmektedir. Çocuk edebiyatı yazarları, çocuğun kişisel-sosyaldilsel gelişimini etkilemekte olduklarının bilincinde olarak yazmalı; çocuğa tepeden bakan bir üslupla değil çocukla ortaklık kurabilen bir üslupla edebiyata yaklaşmalıdır. Tablo 4 ve Grafik 2 incelendiğinde görülmektedir ki Bestami Yazgan, çocuklara hitap eden yazınsal metinlerin önemli niteliklerinden biri olan örtük iletileri masallarına sindirmiş, çocukların hayal dünyasına hitap eden bir bilinç düzeyiyle çocuk yazınına yaklaşmıştır. SONUÇ Araştırma sonucu elde edilen bulgulardan yola çıkılarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır: 1. Tablo 2'ye göre, Bestami Yazgan'ın Masal Denizi'nde yer alan 20 masaldan 11 tanesi Toplum Hayatı temasını, 4 tanesi Kişisel Gelişim temasını, 1 tanesi Millî Kültür temasını, 2 tanesi Duygular temasını ve 2 tanesi de Dünya ve Çevre temasını ele almaktadır. Masal Denizi'ndeki masallarında kişisel gelişim alanına hitap eden iletilere %51, toplumsal gelişim alanına hitap eden iletilere %21, evrensel düşüncenin gelişimi alanına hitap eden iletilere %13, ulusal düşüncenin gelişimi alanına hitap eden iletilere %2, dinî-manevî gelişim alanına hitap eden iletilere %14 oranında yer verilmiştir. Bu bulgulardan hareketle, Bestami Yazgan'ın çocuğun birey olma ve özgürleşme yolculuğuna önem verdiği anlaşılmaktadır. 2. Kişisel gelişim alanına hitap eden iletilerden en çok tekrar edilen, "Kibirli olmamak gerekir." iletidir. Bu ileti, yer bulduğu masalların tümünde örtük olarak yer almıştır. 3. Toplumsal gelişim alanına hitap eden iletilerden en çok tekrar edilen, "Dostluklar, arkadaşlıklar yaşamı kolaylaştırır ve güzelleştirir." iletidir. Bu ileti, yer bulduğu masalların tümünde örtük olarak ele alınmıştır. 4. Ulusal düşüncenin gelişimine hitap eden, "Köklere, aileye bağlılık, geleneklere bağlılık yaşamı kolaylaştırır." iletidir. Bu ileti, kitapta bir kez ve örtük biçimde aktarılmaktadır. 5. Evrensel düşüncenin gelişimi alanına hitap eden iletilerden en çok tekrar edilen, "Kişisel farklılıklara saygı göstermek gerekir." iletidir. Bu ileti, dört masalda yer bulmuş ve örtük olarak aktarılmıştır. 6. Dinî-manevî gelişime hitap eden iletilerden en çok tekrar edilen iletiler; "İlahî adalet vardır.", "Zaman hızla akıp gitmektedir, hayat geçicidir.", "Kaza ve kadere iman edilmelidir." iletileridir. Bunlardan "Zaman hızla akıp gitmektedir, hayat geçicidir." ileti açık ileti olarak, diğer iki ileti ise örtük ileti olarak sunulmuştur. 7. Örtük iletiler, Grafik 2'de de görüldüğü üzere metindeki iletilerin %84'ünü oluşturmaktadır. 63 iletiden 53'ü örtük ileti olarak çocuk okurlara sunulmuştur. Yazar, iletilerin sunulması konusunda çocuk edebiyatı ilkelerine bağlı kalmıştır. 8. Açık iletiler metindeki iletilerin yalnızca %16'sını oluşturmaktadır. 4 dinî-manevî, 4 kişisel gelişim ve 2 de

evrensel düşüncenin gelişimi olmak üzere toplam 10 açık iletiye yer verildiği görülmektedir. 9. Yazınsal metinler, tek bir ileti etrafında oluşturulmazlar. Bir metni yazınsal yapan temel niteliklerden biri de metnin çok yönlü olmasıdır. Masal Denizi'ndeki her bir masalda en az beş iletiye yer verilmiş olması, bu gerekliliğin de yazar tarafından göz ardı edilmediğini gösterir. Bu bakımdan, çocuk edebiyatının önemli kalemlerinden olan Bestami Yazgan'ın çocuk edebiyatına hâkim, çocuk yazınının temel niteliklerine sadık bir yazar olduğunu bir kez daha görmek mümkündür. KAYNAKLAR • Akdeniz, S. (2007). Bir "masal metinleri inceleme modeli" önerisi ve uygulaması. S. Sever (Ed.), II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyum Bildiri Kitabı (ss. 179– 187). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. 387 • Aksan, D. (2000). Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim. (1), TDK Yayınları: Ankara. • Çetinkanat, C. (1996). İnsan ilişkilerinde etkili iletişim. Çağdaş Eğitim, 21(223), 18-20. • Güney, E. C. (2006). Evvel Zaman İçinde. Ankara: Kapadokya Yayıncılık. • Gürel, Z., Temizyürek, F. ve Şahbaz, N. K. (2007). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Öncü Kitap. • Sakaoğlu, S. (1999). Masal Araştırmaları. Ankara: Akçağ Yayınları. • Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2005). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Akçağ Yayınları. • Karatay, H. (2004). İlköğretim II. Kademe Türkçe Ders Kitaplarının Ortak Kelime Kazandırma Yönünden Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. • Oğuzkan, F. (2001). Çocuk Edebiyatı. (7. Baskı), Anı Yayıncılık: Ankara. • Görgü, A. T. (2007). Masalların çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişimine katkısı. S. Sever (Ed.). II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu: 04–06 Ekim 2006 (ss. 537–544). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. • Mert, L. E. (2009). Türkçenin sözvarlığı açısından Eflatun Cem Güney'in derleyip yazdığı masallar. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara. • Okur, A. (2003). Hayvan masallarının anadili öğretiminde dil, üslup ve eğitim yönünden yeri ve önemi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir. • Sever, S. (2003). Çocuk ve edebiyat. Ankara: Kök Yayıncılık • Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2002). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Akçağ Yayınları. • Yıldız, H. T. (2006) "Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi (Sarayönü Örneği)" Yüksek Lisans Tezi: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Konya. • Çevik, M. (2008) Türkiye'de Batı Masalları ve Çocuklarımız. Gazi Türkiyat Dergisi. Sayı:3 Güz:115-130. • Çılgın, S., A. (2007). Çocuk Edebiyatı. Morpa Kültür Yayınları, Yaylacık Matbaası, İstanbul. • Demirel, Ş., Çeçen, A.M., Seven, S., Tozlu, N., Uludağ, E.M. (2010). Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı. Pegem Akademi, Ankara. • Dilidüzgün, S. (2004). Çağdaş Çocuk Yazını-Yazın Eğitime Atılan İlk Adım. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul. • Erdal, K. (2009). Çocuk Edebiyatı Türlerinin Kullanımı Açısından Orhan Veli Kanık'ın Eserlerine Bir Bakış, Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 11/3 Winter Volume 4/1 Winter, 1135-1154. • Feyzioğlu, Y. (2007). Masallar Çocuklar İçin Neden Gereklidir. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 189-200, Ankara. • Kıbrıs, İ. (2006). Çocuk Edebiyatı. Tek Ağaç Eylül Yayınları, 3. baskı. Ankara. • Kırmızı, S. F., Akkaya, N. (2009). Türkçe Öğretimi Programında Yaşanan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25(1). • Mert, L. E. (2012). Anadili Eğitimi - Öğretimi Sürecinde Çocuk Yazını Ürünlerinden Yararlanma ve Masal Türüne Yönelik Bazı Belirlemeler. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31(1) • Oğuzkan, F. (2006). Çocuk Edebiyatı. Anı Yayıncılık, Ankara. • Özcan, D., & Şara, P. (2016). Türkçe Ders Kitaplarında (1-4. Sınıf) Yer Alan Masalların Öğretim Programları ve İçerik Açısından İncelenmesi. Electronic Turkish Studies, 11(3). 388 • Akçay, S. ve Baş, B. (2015) Samed Behrengi'nin hikâyelerindeki eğitsel iletiler üzerine bir araştırma. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 3(3), 77-90. • Dilidüzgün, S. (1996). Çağdaş çocuk yazını. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. • Sever, S. (2009). Çocuk kitaplarında bulunması gereken temel özellikler. Çocuk edebiyatı (s. 52). Eskişehir: Anadolu

Üniversitesi Açıköğretim Yayınları. • Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları. • Bilkan, A. F. (2001). Masal Estetiği. İstanbul: Timaş • Yazgan, B. (2011). Masal Denizi. İstanbul: Erdem Yayınları. • Sever, S. (2013). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Kök Yayınları. • Sever, S. (2013). Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü. İzmir: Tudem Yayınları. • Arıcı, A. F., Urgan, S. (2009) Çocuk Edebiyatında Türler. Ankara: Doktorum Yayınları. • Sezer, M. Ö. (2010). Masallar ve Toplumsal Cinsiyet. İstanbul: Evrensel Basım Yayın. • Arıcı, A. F. (2009). Masalların Çocuk Edebiyatında Kullanımı. Çoluk Çocuk Dergisi, (87), 35-38. • Arıcı, A. F. (2001). İlköğretim Üçüncü Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Masalların Öğrenci Eğitimine Katkıları. Yüksek Lisans Tezi: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Erzurum. • Urgan, S. (2015). Fabl Türünün Çocuk Edebiyatındaki Yeri ve Günümüzde Bu Türden Yararlanma Olanakları. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 14(14).